

Tema 4. Naturen i ett föränderligt landskap

FAKTABLAD N14.

Successionen på havsstranden

På de flacka stränderna i Kvarken kan man ofta se en tydlig zonering i vegetationen. Eftersom strandlinjen hela tiden flyttas utåt hinner strandväxterna knappt slå sig ner förrän förhållandena på växtplatsen har förändrats.

En liten grynna som knappt sticker upp ovanför vattenytan hinner på 50 år bli ett skär där de första trädplantorna försöker få fotfäste. Landhöjningen är mest märkbar i flacka områden och eftersom Kvarkens skärgård till största delen är grund och flack är området verkligen i ständig förändring.

De första kolonisatorerna på nya grynnor är arter som tål saltvatten och som sprider sig effektivt, till exempel salttåg, agnsäv, rörflen och vass. Alltefter som mera landyta blottläggs slår sig nya arter ner.

Stenstränder och strandängar är ofta färggranna av blommor i olika färger, till exempel blåa kråkvickern, kärrvial, blålila sumpvial, gula gulsporre, rosa fackelblomster och vita slätterblomma. Högre upp på stranden, strax nedanför och bland de första buskarna och träden, finns ibland en zon med höga blommande örter såsom älggräs och renfana. Strandväxterna tillför

marken organiskt material då de dör, vilket underlättar för andra växter att slå rot.

Havtorn är vanlig på Kvarkens låglänta stränder där den frodas i en smal zon mellan stranden och skogen. Havtorn tål väder, vind och saltstänk, men då konkurrensen från andra arter ökar får den ge sig.

Låga stränder kantas ofta av en albård som övergår i björk- eller granskog. I övergången mellan al och björk finns ofta rönn och hägg. Björkzonen kan vara bred, och omfattar inte sällan hela öar. I synnerhet i ytterskärgården och på holmar som betats eller betas är björkstadiet långvarigt. Från och med björkzonen består markvegetationen mest av ris, till exempel blåbär, men om skogen betas finns det också en hel del gräs och örter.

Då successionen fortskrider blir marken åter kargare och då kommer skuggtåliga och långlivade växter såsom lingon, blåbär och gran in. På större holmar och i innerskärgården växer granskog. Tallen är mera sporadiskt förekommande i Kvarken, men på torra och bergiga platser kan den dominera.

Marken som stigit ur havet är sköljd av vågorna och därför näringsfattig. Därför klarar sig växter som kan binda kväve ur luften bättre. Sådana är havtorn och al, som lever i symbios med kvävebindande bakterier. Kvävet förbättrar jordmånen och hjälper på så vis andra växter att få fotfäste.



Foto: Esko Räsänen



Foto: Anita Storm



Foto: Anita Storm

Strandsuccession